

DE FØLSOMME RELATIONER – NEUROAFFEKTIV UDVIKLINGSPSYKOLOGI FOR PÆDAGOGER

Indhold

Forord af Dorte Rudi Andersen	11
Indledning	15
Kapitel 1	
Neuroaffektiv udviklingspsykologi	19
Baggrunden for neuroaffektiv udviklingspsykologi	19
Inspirationen fra tilknytnings- og objektrelationsteori	20
Inspirationen fra spædbarns- og udviklingsteori	21
Inspirationen fra neurovidenskab	25
Inspirationen fra traumeforskning	26
Inspirationen fra etiologi og primatologi	27
Den neuroaffektive udviklingspsykologis tilblivelse	27
Kritik	29
Kritik af tilknytningsteori og udviklingspsykologi	29
Kritik af den neurologiske tilgang og MacLeans model om den treenige hjerne	32
Kritik af neuroaffektiv udviklingspsykologi	34
Grundprincipperne i den neuroaffektive udviklingspsykologi	35
Den neuroaffektive udviklingspsykologis menneske- og barnesyn	37
Relevans for pædagogisk praksis	38
Refleksionsøvelser til kapitel 1	39
Kapitel 2	
Arv og miljøets betydning for følelsesmæssig udvikling	41
Børns medfødte temperament	42
„Windows of opportunity“	44
Den nærmeste udviklingszone	46
Forældrenes asymmetriske ansvar	48
Pædagogens asymmetriske ansvar	50
Pædagogen som „karavanefører“	52
Kønssforskelle i rollen som „karavanefører“	53
Karavaneførerrollen i pædagogisk praksis	56
Præsentation af Benjamin, Malene og Tobias	56
Relevans for pædagogisk praksis	59
Psykologiske forskningseksperimenter	59

Vigtige begreber om arv og miljø	60
Refleksionsøvelser til kapitel 2	61

Kapitel 3

Den treenige hjerne og de fem mentale organiseringsniveauer	63
De mentale organiseringsniveauer	66
Udvikling på det autonome, primære mentale organiseringsniveau	68
Udvikling på det limbiske, sekundære mentale organiseringsniveau	69
Udvikling på det basale præfrontale, tertiære mentale organiseringsniveau	70
Udvikling på det midterste præfrontale, kvartære mentale organiseringsniveau	71
Udvikling på det komplekse præfrontale, kvintære mentale organiseringsniveau	71
Kritiske modningsperioder	72
Balance og ubalance mellem de mentale organiseringsniveauer	73
Stimulation af de mentale organiseringsniveauer	73
Manglende følelsesmæssig udvikling	75
Selvbeskyttelsesrespons	76
Regression	77
Betydning af mentale organiseringsniveauer for pædagogisk praksis	78
Relevans for pædagogisk praksis	80
Psykologiske forskningseksperimenter	81
Vigtige begreber om mentale organiseringsniveauer	81
Refleksionsøvelser til kapitel 3	82

Kapitel 4

Det autonome, primære mentale organiseringsniveau	83
Barnets medfødte evne til at kommunikere og synkronisere sig med andre	85
Dannelsen af samhørighedsbånd	87
Makro- og mikroregulering	90
Den strukturelle makroregulering	90
Den relationelle makroregulering	91
Synkronisering og fælles opmærksomhed	93
Makro- og mikroregulering i daginstitutionen	94
Spejlneuroner	96
Spejlneuronernes betydning for pædagogisk praksis	97
Mødet med Benjamin i daginstitutionen	98
Relevante hjernestrukturer til autonom regulering	100
Hjernestammen	101
Det retikulære aktiveringssystem	101
Det autonome nervesystem	102
Vagushjernen, trillingenerven og ansigtsnerven	103
Lillehjernen	103
Thalamus	103
Hypothalamus	104
Relevans for pædagogisk praksis	105
Psykologiske forskningseksperimenter	105

Vigtige begreber på det autonome, primære mentale organiseringsniveau	107
Refleksionsøvelser til kapitel 4	108
Filmklip	110
Kapitel 5	
Det limbiske, sekundære mentale organiseringsniveau	113
Empatisk sansning	115
Kontingent og markeret spejling	117
Tilknytningsadfærd	119
Trygge og utrygge tilknytningsmønstre	120
Trygt tilknytningsmønster	123
Utrygt tilknytningsmønster	125
Utrygt undvigende tilknytningsmønster	126
Utrygt ambivalent tilknytningsmønster	128
Utrygt afhængigt tilknytningsmønster	130
Utrygt desorganiseret tilknytningsmønster	131
Konsekvensen af utrygge tilknytningsmønstre	134
Betydningen af barnets tilknytningsmønster i daginstitutionen	136
Udvikling af et trygt tilknytningsmønster uden for forældre-barn relationen	136
Den psykologiske arv og tilknytningens betydning fra vugge til grav	138
Tilknytningsmønstre i daginstitutionen og mødet med Malene	139
Relevante hjernestrukturer til limbisk regulering	141
Insula	142
Amygdala	142
Hippocampus	143
Gyrus cinguli	144
Relevans for pædagogisk praksis	144
Psykologiske forskningseksperimenter	145
Vigtige begreber på det limbiske, sekundære mentale organiseringsniveau	146
Refleksionsøvelser til kapitel 5	147
Filmklip	149
Kapitel 6	
De præfrontale, tertiære, kvartære og kvintære mentale organiseringsniveauer	151
Det tertiære mentale organiseringsniveau	153
Social refereren	153
Skam	154
Det kvartære mentale organiseringsniveau	157
Evnen til at føle, at andre er forskellige fra mig	158
Udvikling af symboliseringsevne og lade som om-leg	158
Sprogudvikling	159
Realitetskorrigering	159
Kvintære mentale organiseringsniveau	160
Evnen til både at føle og forstå, at andre er forskellige fra mig	161
Stolthed og selvtillid	162

Skyld	163
Den videre barndomsudvikling fra 8-12 år	164
Forøgelse af selv- og andre indsigt	165
Udvikling af mentaliseringsevne	167
Mentalisering i daginstitutionen	169
Pædagogens selvagens og mentaliseringsevne	170
Mødet med Tobias i daginstitutionen	172
Relevante hjernestrukturer til præfrontal regulering	173
Frontallapperne	174
Parietallapperne	174
Præfrontal cortex	175
Relevans for pædagogisk praksis	176
Psykologiske forskningseksperimenter	176
Vigtige begreber på de tre præfrontale mentale organiseringsniveauer	180
Refleksionsøvelser til kapitel 6	181
Filmklip	182
Kapitel 7	
Fra individ til dyade til gruppesocialisering	183
Legens betydning	184
Udvikling af samarbejdende relationer	185
Udvikling af evne til konfliktløsning	188
Gruppetilhørsforhold og social status	191
Selværd og social status	193
Statushierarkidannelse	194
Kønssforskelle mellem pige- og drengegrupper	195
Sammenhængen mellem statushierarki, tilknytningsmønster og mentaliseringsevne	199
Mødet med Tobias, Malene og Benjamin som en del af børnegruppen i daginstitutionen	200
Relevans for pædagogisk praksis	201
Psykologiske forskningseksperimenter	201
Vigtige begreber om gruppe- og hierarkidannelse	202
Refleksionsøvelser til kapitel 7	203
Afslutning	207
Om forfatteren	211
Ordliste	213
Litteratur	225
Stikordsregister	237